

Program działania Muzeum Śląskiego w Katowicach

I. Wstęp.

Sejm Śląski na mocy uchwały z dnia 23 stycznia 1929 roku powołał do życia Muzeum Śląskie. Placówka pomimo braku siedziby już w pierwszym roku swojej działalności rozpoczęła statutową aktywność organizując wystawy oraz gromadząc eksponaty, wśród których znalazły się między innymi stroje ludowe, obrazy, kolekcje sztuki sakralnej. Muzeum do rozpoczęcia II wojny światowej korzystało z przestrzeni udostępnionych w Gmachu Sejmu Śląskiego i Urzędu Wojewódzkiego. Agresja Niemiec uniemożliwiła dokończenie nowoczesnego i funkcjonalnego budynku, który miał być docelową siedzibą Muzeum.

Pierwotnie misją wskazaną przez Towarzystwo Muzeum Ziemi Śląskiej, bezpośredniego poprzednika Muzeum Śląskiego, było gromadzenie wytworzonych na Śląsku pamiątek kultury materialnej i duchowej. Obecnie wraz z akceleracją życia społecznego oraz przemian gospodarczych placówka stanęła przed nowymi wyzwaniami, które wytoczyły nowe obszary misji Muzeum Śląskiego. Historyczne uwarunkowania, dziedzictwo regionu, wiodąca rola przemysłu, dorobek intelektualny i artystyczny są nieodzownymi determinantami roli tej instytucji kultury.

Z Muzeum Śląskie podejmuje się misji kreowania przestrzeni dla dialogu z przeszłością i dokonania współczesności w celu głębszego poznawania Śląska, Polski i Europy. Wydaje się zasadnym, by tak opisaną misję rozszerzyć o kolejne elementy, takie jak wzmacnianie roli Muzeum Śląskiego zarówno wśród lokalnej społeczności, w Polsce oraz poza granicami kraju. Współpraca z polskimi i z zagranicznymi instytucjami kultury oraz uczelniami pozwoli na budowę relacji na krajowym i międzynarodowym rynku muzealnym, nieodzownych do realizacji zadań statutowych.

Po ponad osiemdziesięciu latach od momentu powołania do życia, Muzeum Śląskie otrzymało swoją docelową siedzibę, która została

zaprojektowana

i wybudowana na potrzeby placówki wystawienniczej. Unikatowy budynek usytuowany na przemysłowych terenach byłej kopalni Katowice wraz z zewnętrznym otoczeniem dają wiele możliwości do tworzenia różnorodnych w formie i treści ekspozycji wewnątrz siedziby jak i poza jej murami.

Działalność Muzeum Śląskiego, poza realizacją dotychczasowych zadań, bazując na wartościach wpisanych w misję powinna opierać się na następujących filarach:

1. Kolekcja - wystawy
2. Edukacja
3. Infrastruktura IT
4. Działania biznesowe

II. Kolekcja

1. Wystawy czasowe z zasobów kolekcji własnych i wypożyczonych.

Muzeum Śląskie jest jedną z największych instytucją kultury na Śląsku i w kraju. Posiada w swoich zasobach eksponaty z następujących obszarów: archeologii, historii, etnologii, fotografii, sztuki, plastyki nieprofesjonalnej, teatrologii. Ogromna różnorodność zbiorów oraz postindustrialna forma nowej siedziby, będącej częścią unikatowego na skalę światową zrewitalizowanego, przemysłowego terenu stwarza doskonałe możliwości wystawiennicze. Planując działania należy uwzględnić zasoby własne jak i kolekcje wypożyczone z innych polskich i zagranicznych placówek. Eksponaty należące do Muzeum Śląskiego pozwalają na stworzenie wielu ekspozycji czasowych, opartych na blokach tematycznych, powiązanych z wystawami stałymi. Wykorzystanie terenu otaczającego siedzibę Muzeum jako tła i dodatkowego elementu ekspozycji plenerowych pozwoli na dodanie nowych treści zarówno w kształcie jak i narracji wystaw. Współczesna technologia umożliwia tworzenie wystaw czasowych, które stają się częścią miejskiej przestrzeni. Lokalizacja ekspozycji outdoorowych w najbardziej uczęszczanych punktach miast, oprócz waloru

artystyczno-edukacyjnego, będzie narzędziem promującym działania Muzeum.

Ważną rolę w budowaniu marki Muzeum Śląskiego, jako ośrodka kreującego wrażliwość na kulturę wysoką będą miały wystawy twórczości artystów uznanych w Polsce i zagranicą, również twórców współczesnych. Nawiązanie współpracy krajowej i międzynarodowej pozwoli na tworzenie wystaw czasowych z dzieł wypożyczonych z polskich i zagranicznych placówek.

Dodatkowym działaniem zwiększającym zainteresowanie ofertą Muzeum będą towarzyszące wystawom wydarzenia kulturalne, takie jak koncerty i/lub spotkania z literaturą, seanse filmowe. Propozycja bezpośrednich spotkań ze sztuką w jej dwóch wymiarach, stanowiących swoisty konglomerat wielopłaszczyznowego arcyzmu jest ważnym elementem budowania marki Muzeum w wymiarze regionalnym i ogólnopolskim.

2. Wystawy czasowe poświęcone rocznicom, wydarzeniom historycznym i bieżącym.

W misję Muzeum Śląskiego jest wpisane budowanie dialogu z przeszłością. Organizacja wystaw upamiętniających ważne dla regionu i Polski wydarzenia jest częścią działalności jednostki kultury. Śląsk ze względu na swoje położenie i dzieje jest miejscem szczególnie predystynowanym do upamiętnienia ludzi, wydarzeń, procesów gospodarczo - ekonomicznych, które przez wieki determinowały losy regionu. Dynamikę dziejów odzwierciedlają rocznice zdarzeń, które wpłynęły na losy Śląska i Polski. Kilka z nich będziemy upamiętniać i celebrować w najbliższych miesiącach i latach. W maju 2021 roku obchodzimy 100 rocznicę wybuchu III Powstania Śląskiego, w 2022 roku będziemy świętować 100 rocznicę defilady wojsk polskich pod dowództwem gen. Stanisława Szeptyckiego w Katowicach. W 2023 roku przypada setna rocznica budowy mauzoleum-Pomnika Nieznanego Powstańca Śląskiego na Placu Wolności w Katowicach. Muzeum Śląskie, zgodnie ze swoją misją łączenia przeszłości z przyszłością, wykorzystując swój potencjał włączy się

w uczczenie przywołanych powyżej rocznic. W ramach działań zostaną przygotowane ekspozycje siedzibie placówki oraz poza jej murami.

Ponadto będą organizowane wystawy czasowe wpisujące się w kalendarz rocznic historycznych, wydarzeń, również tych z nieodległej przeszłości.

Wśród planowanych ekspozycji zostanie przygotowana wystawa ukazująca w szerokiej i pełnej perspektywie dzieje Śląska. Ekspozycja zaprosi zwiedzających w długą podróż w głąb historii regionu. Począwszy od czasów prehistorycznych, poprzez Piastów Śląskich (ostatni potomek zmarł w XVII w Brzegu), podział Śląska (w tym rozpad księstw od czasów Władysława II Wygnańca) aż do wydarzeń bliższych współczesnemu odbiorcy. Dzięki wystawie poznamy też proces formowania się pojęć Górny i Dolny Śląsk.

3. Działania dotyczące wystawy stałej i wystaw czasowych.

- a) Planuje się udostępnianie gościom Muzeum ścieżek zwiedzania, które tworząc tematyczną narrację pozwolą odbiorcom zapoznać się z wybraną częścią ekspozycji stałej. Ta forma zwiedzania będzie dedykowana osobom, które są zainteresowane fragmentu wystawy w określonym czasie (od 1,5h do 2h). Ścieżki zwiedzania będą dostępne również w angielskiej wersji językowej.
- b) Przygotowanie ścieżek zwiedzania dla osób z niepełnosprawnościami.
- c) Przygotowanie ścieżek zwiedzania dla rodzin z dziećmi. Stopień trudności będzie uzależniony od wieku dzieci.
- d) Udostępnienie zwiedzającym audioprzewodników w polskiej i angielskiej wersji językowej uatrakcyjni samodzielne zwiedzanie ekspozycji stałej.
- e) W czasach informatyzacji wkraczającej w wiele aspektów życia, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom młodych ludzi należy rozpocząć instalowanie na ekspozycji stałej kodów QR, które będą zawierały dodatkowe informacje o wystawie lub ekspozycjach. Kody QR po zalogowaniu na stronie internetowej pozwalają na odtworzenie on line wizyty w Muzeum.

- f) Opracowanie 2-minutowych filmów zachęcających do odwiedzenia wystaw. Filmy będą zamieszczane na stronie internetowej.
- g) Utworzenie na stronie internetowej Muzeum katalogu zdigitalizowanych obiektów.

Muzeum Śląskie będzie kontynuować politykę zakupową obiektów w zależności od środków własnych.

II. Edukacja

Muzeum Śląskie jest jedną z największych tego typu placówek w najbardziej uprzemysłowionym regionie Polski. Historia przemian gospodarczych Śląska nierozdzielnie wiąże się rewolucją przemysłową, która ogarnęła

w XVIII wieku Europę. Wydaje się więc zasadne, by w Muzeum Śląskim w ramach działań edukacyjnych organizować lekcje, warsztaty, odczyty, seminaria z zakresu historii gospodarczej. Zajęcia będą dedykowane uczniom na każdym poziomie kształcenia, studentom oraz odbiorcom zainteresowanych tematyką. Wśród istotnych tematów działań edukacyjnych będą m.in. zagadnienia dotyczące roli Śląska w gospodarce II RP.

Kolejną tematyką działań edukacyjnych będzie historia regionu oraz historia Polsk. Jest to szczególnie w nawiązaniu do planowanych wystaw rocznicowych.

Odrębnym blokiem tematycznym będą zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem zasobów ze zbiorów etnologii, fotografii, sztuki nieprofesjonalnej, których celem będzie budowa tożsamości regionalnej i narodowej. Odbiorcami tych działań będą głównie młodsze dzieci (nauczanie przedszkolne i wczesnoszkolne) oraz młodzież szkolna.

Inną formą działań edukacyjnych będą seminaria i konferencje kierowane do dwóch grup odbiorców: ekspertów z zakresu muzealnictwa oraz osób zainteresowanych proponowaną przez Muzeum tematyką. Planowane jest zorganizowanie sesji naukowych, seminariów oraz konferencji międzynarodowych. Planuje się także przeprowadzenie lekcji muzealnych, prelekcji, spotkań, odczytów. Adresatami działań edukacyjnych, oprócz

dzieci, młodzieży i studentów będą także nauczyciele zajmujący się każdym poziomem kształcenia. Ponadto Muzeum na bieżąco będzie przygotowywać specjalną ofertę edukacyjną dla seniorów.

Muzeum Śląskie na swojej stronie internetowej będzie cyklicznie zamieszczać wykłady uznanych autorytetów naukowych, które będą dostępne dla odbiorców on line na stronie internetowej placówki.

W ramach działań edukacyjnych będzie kontynuowana działalność wydawnicza. Planując działania należy uwzględnić formę i treści atrakcyjne dla każdej grupy wiekowej odbiorców. Uwzględniając oczekiwania

dzieci

i młodzieży Muzeum przygotuje ofertę komiksów o tematyce historycznej. Poza wskazanymi powyżej formami działalności edukacyjnej planuje się również organizowanie przez Muzeum Śląskie konkursów na pracę literacką i naukową. Zakres tematyczny będzie ustalony przez Radę Programową. Najciekawsze utwory będą wydane przez Muzeum. Poza tym w każdym roku kalendarzowym będą ogłaszane konkursy kierowane do różnych grup wiekowych.

Istotnym elementem działalności Muzeum Śląskiego w obszarze edukacji będzie dedykowana dzieciom i młodzieży oferta wakacyjnych zajęć warsztatowych. Ponadto każdego roku Muzeum przygotuje specjalny program dla dzieci z okazji Dnia Dziecka oraz Mikołajek.

W oparciu o własne zasoby zbiorów Muzeum Śląskie opracuje i wyda historyczne gry edukacyjne.

Muzeum Śląskie jest usytuowane w regionie uprzemysłowionym, który był świadkiem rozwoju technologii i beneficjentem jej osiągnięć. Uwzględniając ten fakt, wśród zajęć edukacyjnych będzie przygotowany blok warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mogły dotknąć urządzeń i maszyn używanych przed laty w górnictwie i przemyśle. (uprzednio zabezpieczonych i certyfikowanych pod względem bezpieczeństwa). Młodzi ludzie będą mieć okazję dotknąć eksponatu i poznać zasady działania danego urządzenia.

Oprócz wskazanych powyżej planów edukacyjnych, Muzeum będzie kontynuować dotychczasową działalność naukowo-wydawniczą.

III. Infrastruktura IT

1. Planowany program działania Muzeum Śląskiego zakłada instalację na wystawie stałej interaktywnych multimediiów, które poza tym, że stanowią atrakcyjny element każdej ekspozycji, pozwalają na implementowanie rozszerzonego contentu merytorycznego, który może być zmieniany, konfigurowany oraz rozszerzany.
2. Kolejnym działaniem w zakresie infrastruktury IT jest zastosowanie technologii botów wchodzących w interakcję ze zwiedzającym, które będą prezentacją konkretnych postaci historycznych, opowiadających o ich życiu lub wydarzeniach, z którymi dany bohater jest związany.
3. Ważnym dla funkcjonowania każdej instytucji, w tym instytucji kultury, obszarem działania jest sprawna i intuicyjna strona internetowa, która jest nie tylko kanałem informacyjnym, ale także narzędziem służącym do poszukiwania i poszerzania wiedzy, w związku z tym planuje się przebudowę strony internetowej Muzeum Śląskiego. W ramach zmian będą dodane nowe funkcjonalności. Przykładem są kody QR, dzięki którym zwiedzający po zalogowaniu się na stronie internetowej będzie miał możliwość powrotu na ścieżkę zwiedzania „w warunkach domowych” lub z każdego innego miejsca, gdzie będzie dostępny internet. Inną dodatkową funkcjonalnością będzie możliwość ściągnięcia informacji o oglądanych eksponatach lub odnalezienie dodatkowych informacji na temat obiektu z ekspozycji stałej, wydarzenia lub postaci.

IV. Działania biznesowe

1. Muzeum Śląskie, posiadając atrakcyjne zaplecze konferencyjne będzie kontynuować komercyjne udostępnianie pomieszczeń na eventy organizowane przez biznes. Planuje się promocję tej gałęzi działalności na poziomie regionalnym oraz ogólnopolskim. Oferta będzie skierowana zarówno do obszaru biznesowego jak i instytucji oraz uczelni, które planują organizację wydarzeń w prestiżowym miejscu z pełnym zapleczem konferencyjnym.

2. Muzeum Śląskie, dysponując wykwalifikowaną kadrą specjalistów i ekspertów planuje nadal świadczyć usługi konserwatorskie na zasadach komercyjnych. Promocja tej dziedziny działalności wśród prywatnych kolekcjonerów, a także wśród instytucji kultury w kraju i zagranicą, przy jednoczesnym wzmacnianiu pozycji Muzeum wpłynie na zwiększenie zainteresowania tego typu usługami na rynku muzealnym.

Podstawą zapewnienia odpowiedniego funkcjonowania Muzeum Śląskiego, tak jak innych instytucji kultury, które pełnią ważną rolę w regionie i w Polsce jest zapewnienie kontynuacji działania. W związku z tym konieczne jest wypełnianie misji oraz prowadzenie wcześniej zaplanowanych i podjętych aktywności, szczególnie tych zdefiniowanych w planach działalności.

Muzeum Śląskie działa w określonym kontekście społeczno-kulturowym. Dla zapewnienia komplementarności funkcjonowania planuje się podjęcie współpracy z innymi regionalnymi instytucjami kultury. Jednym z pierwszych działań będzie skierowanie do tych placówek propozycji utworzenia wspólnej mapy, na której będą zaznaczone śląskie jednostki kultury. Mapa będzie do odwiedzenia każdej z zaznaczonych na niej placówek, a dla osób, które w określonym czasie odwiedzą każdą z tych instytucji będzie przewidziany specjalny bonus. Proponowana mapa kulturalnych atrakcji Śląska może być dystrybuowana w instytucjach kultury, punktach turystycznych, na dworcach kolejowych, na lotnisku (Katowice, Kraków, Warszawa), dzięki czemu oferta będzie skierowana nie tylko dla mieszkańców regionu, ale także dla turystów.

Współpraca z innymi jednostkami kultury w zakresie organizacji wystaw czasowych, poświęconych rocznicom, historycznym postaciom i wydarzeniom, a także w zakresie organizacji wydarzeń o charakterze edukacyjnym zwiększy zasięg danego wydarzenia oraz podniesie jego wartość merytoryczną.

Wśród innych działań podejmowanych przez Muzeum Śląskie będzie stały monitoring poziomu satysfakcji klienta/zwiedzającego. Badania będą się opierały na ankietach, które będą dostępne w wersji papierowej w siedzibie Muzeum lub w formie elektronicznej na stronie internetowej. Analiza opinii osób zwiedzających Muzeum oraz poznanie ich oczekiwań

w zakresie merytorycznym i dotyczącym działalności placówki pozwoli na lepsze dopasowanie oferty do potrzeb odbiorców.

Program działania Muzeum Śląskiego zakłada funkcjonowanie bez ograniczeń związanych z sytuacją epidemiczną spowodowaną COVID19.